EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 12.11.2020
COM(2020) 736 final

2020/0327 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS

seisukoha kohta, mis võetakse Euroopa Liidu nimel EMP ühiskomitees EMP lepingu VI lisa „Sotsiaalkindlustus“ muutmise küsimuses

(EMPs kohaldatav tekst)

SELETUSKIRI

1. KAVANDATAV REGULEERIMISESE

Käesolev ettepanek käsitleb otsust, millega määratakse kindlaks liidu nimel EMP ühiskomitees võetav seisukoht seoses ühiskomitees võetava otsusega, mis käsitleb EMP lepingu VI lisa „Sotsiaalkindlustus“ muutmist.

2. ETTEPANEKU TAUST

2.1. EMP leping

Euroopa Majanduspiirkonna lepinguga (edaspidi „EMP leping“) tagatakse EMP kodanikele ja ettevõtjatele siseturul võrdsed õigused ja kohustused. Sellega nähakse ette nelja vabadust käsitlevate ELi õigusaktide kohaldamine kõigis 30 EMP riigis, mis hõlmavad ELi liikmesriike, Norrat, Islandit ja Liechtensteini. Lisaks hõlmab EMP leping koostööd muudes olulistes valdkondades, nagu teadus- ja arendustegevus, haridus, sotsiaalpoliitika, keskkond, tarbijakaitse, turism ja kultuur, mis koonduvad ühisnimetuse „kõrvalmeetmed ja horisontaalpoliitika“ alla. Leping jõustus 1. jaanuaril 1994. Euroopa Liit koos liikmesriikidega on lepingu osaline.

2.2. EMP ühiskomitee

EMP ühiskomitee vastutab EMP lepingu rakendamise eest. Tegemist on foorumiga, kus vahetatakse EMP lepingu toimimisega seotud arvamusi. Otsused võetakse vastu konsensuse alusel. Vastavalt Lissaboni lepingule vastutab EMPga seotud küsimuste koordineerimise eest ELi poolel Euroopa välisteenistus.

2.3. EMP ühiskomitee kavandatav õigusakt

EMP ühiskomiteel on kavas vastu võtta EMP ühiskomitee otsus, millega muudetakse EMP lepingu VI lisa „Sotsiaalkindlustus“ (edaspidi „kavandatav õigusakt“).

Kavandatava õigusakti eesmärk on tagada nende Ühendkuningriigi kodanike, kodakondsuseta isikute ja pagulaste, samuti nende pereliikmete ja ülalpidamisel olnud isikute sotsiaalkindlustusõiguste vastastikune kaitse, kes üleminekuperioodi lõpuks on või on olnud piiriüleses olukorras, mis hõlmab samaaegselt üht või mitut EMP lepingu osalist ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriiki.

Vastavalt EMP lepingu artiklitele 103 ja 104 muutub kavandatav õigusakt osaliste jaoks siduvaks.

3. LIIDU NIMEL VÕETAV SEISUKOHT

On vaja ette näha nende Ühendkuningriigi kodanike, kodakondsuseta isikute ja pagulaste, samuti nende pereliikmete ja ülalpidamisel olnud isikute sotsiaalkindlustusõiguste vastastikune kaitse, kes vastavalt Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise lepingu (edaspidi „väljaastumisleping“)[1] artiklis 126 määratletud üleminekuperioodi lõpuks on või on olnud piiriüleses olukorras, mis hõlmab samaaegselt üht või mitut EMP lepingu osalist ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriiki.

[1] ELT L 29, 31.1.2020, lk 7.

Väljaastumislepingu[2] artikli 33 lõike 1 kohaselt kohaldatakse selle III jaotist (sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta) ka EMP EFTA riikide kodanike suhtes, eeldusel et need riigid sõlmivad vastavad lepingud Ühendkuningriigiga (mida kohaldatakse liidu kodanike suhtes), ja liiduga (mida kohaldatakse Ühendkuningriigi kodanike suhtes).

Kuna EMP EFTA riigid on Ühendkuningriigiga vastavad lepingud juba sõlminud, peavad liit ja EMP EFTA riigid nüüd sõlmima lepingud, millega tagatakse, et Ühendkuningriigi kodanikud, kes kuuluvad väljaastumislepingu ning Islandi, Liechtensteini Vürstiriigi, Norra Kuningriigi ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vahel pärast Ühendkuningriigi väljaastumist Euroopa Liidust kohaldatavat korda käsitleva lepingu (edaspidi „eraldumist käsitlev leping“) kohaldamisalasse, on kaitstud enne üleminekuperioodi lõppu või pärast seda omandatud sotsiaalkindlustusõigustega.

Seetõttu on EMP ühiskomitee otsuse eelnõu (mis on lisatud nõukogu otsuse ettepanekule) eesmärk muuta EMP lepingu VI lisa „Sotsiaalkindlustus“, et tagada Ühendkuningriigi kodanike selliste sotsiaalkindlustusõiguste püsimine.

EMP ühiskomitee otsuste eelnõu sisu ja laadi ei saa pidada pelgalt tehnilisteks kohandusteks nõukogu määruse nr 2894/94 tähenduses. Seetõttu võtab liidu seisukoha vastu nõukogu.

4. ÕIGUSLIK ALUS

4.1. Menetlusõiguslik alus

4.1.1. Põhimõtted

Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artikli 218 lõikega 9 on ette nähtud otsused, millega „kehtestatakse lepingus sätestatud organis liidu nimel võetavad seisukohad, kui asjaomasel organil tuleb vastu võtta õigusliku toimega akte, välja arvatud õigusaktid, millega täiendatakse või muudetakse lepingu institutsioonilist raamistikku“.

Mõiste „õigusliku toimega aktid“ hõlmab akte, millel on õiguslik toime asjaomase organi suhtes kehtiva rahvusvahelise õiguse normide alusel. Nende hulka kuuluvad ka sellised õiguslikud vahendid, mis ei ole rahvusvahelise õiguse kohaselt siduvad, kuid mis „võivad mõjutada otsustavalt liidu seadusandja vastu võetud õigusaktide sisu“[3].

4.1.2. Kohaldamine käesoleval juhul

EMP Ühiskomitee on lepinguga, täpsemalt EMP lepinguga loodud organ. Õigusakt, mille EMP ühiskomitee peab vastu võtma, on õigusliku toimega akt. Kavandatav akt on rahvusvahelise õiguse alusel siduv kooskõlas EMP lepingu artiklitega 103 ja 104.

Kavandatava õigusaktiga ei täiendata ega muudeta lepingu institutsioonilist raamistikku. Seega on kavandatava otsuse menetlusõiguslik alus ELi toimimise lepingu artikli 218 lõige 9.

4.2. Materiaalõiguslik alus

4.2.1. Põhimõtted

ELi toimimise lepingu artikli 218 lõike 9 kohase otsuse materiaalõiguslik alus sõltub eelkõige selle kavandatava õigusakti eesmärgist ja sisust, mille kohta liidu nimel seisukoht võetakse. Kui kavandatava õigusaktiga taotletakse kaht eesmärki või reguleeritakse kaht valdkonda ning üht neist võib pidada peamiseks, samas kui teine on üksnes kõrvalise tähtsusega, peab ELi

[2] ELT L 29, 31.1.2020, lk 7.

[3] Euroopa Kohtu 7. oktoobri 2014. aasta otsus kohtuasjas Saksamaa *vs*. nõukogu, C-399/12, ECLI:EU:C:2014:2258, punktid 61–64.

toimimise lepingu artikli 218 lõike 9 kohasel otsusel olema üksainus materiaalõiguslik alus, st peamise või ülekaaluka eesmärgi või valdkonna tõttu nõutav õiguslik alus.

Kui kavandatava aktiga taotletakse mitut eesmärki või reguleeritakse mitut valdkonda, mis on üksteisega lahutamatult seotud ning millest ükski ei ole võrreldes teistega kõrvalise tähtsusega, tuleb erandina nimetada ELi toimimise lepingu artikli 218 lõike 9 kohase otsuse materiaalõigusliku alusena mitu vastavat õiguslikku alust.

4.2.2. Kohaldamine käesoleval juhul

Kavandatava akti eesmärgid ja reguleeritavad valdkonnad on sotsiaalkindlustus ja õiguste andmine. Kavandatava õigusakti kõnealused aspektid on omavahel lahutamatult seotud ja kumbki neist ei ole võrreldes teisega kõrvalise tähtsusega.

Seetõttu moodustavad esildatud otsuse materiaalõigusliku aluse järgmised sätted: Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklid 48 ja 352.

4.3. Järeldus

Ettepanekus esitatud otsuse õiguslik alus peaks seega olema ELi toimimise lepingu artiklid 48 ja 352 koostoimes ELi toimimise lepingu artikli 218 lõikega 9.

5. KAVANDATAVA ÕIGUSAKTI AVALDAMINE

Kuna EMP ühiskomitee otsusega muudetakse kaubanduslepingu VI lisa „Sotsiaalkindlustus“, on asjakohane avaldada otsus pärast vastuvõtmist *Euroopa Liidu Teatajas*.

2020/0327 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS

seisukoha kohta, mis võetakse Euroopa Liidu nimel EMP ühiskomitees EMP lepingu VI lisa „Sotsiaalkindlustus“ muutmise küsimuses

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikleid 48 ja 352 koostoimes artikli 218 lõikega 9,

võttes arvesse nõukogu 28. novembri 1994. aasta määrust (EÜ) nr 2894/94 Euroopa Majanduspiirkonna lepingu rakendamise korra kohta[4], eriti selle artikli 1 lõiget 3,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

ning arvestades järgmist:

(1) Euroopa Majanduspiirkonna leping[5] (edaspidi „EMP leping“) jõustus 1. jaanuaril 1994.

(2) Kooskõlas EMP lepingu artikliga 98 võib EMP ühiskomitee oma otsusega muu hulgas muuta EMP lepingu VI lisa, mis sisaldab sotsiaalkindlustust käsitlevaid sätteid.

(3) Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise lepingu (edaspidi „väljaastumisleping“)[6] artiklis 33 on sätestatud, et väljaastumislepingu teise osa III jaotise sätteid kohaldatakse Islandi, Liechtensteini Vürstiriigi ja Norra Kuningriigi kodanike suhtes, eeldusel et kõnealused riigid on sõlminud vastavad lepingud Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigiga, mida kohaldatakse liidu kodanike suhtes, ning Euroopa Liiduga, mida kohaldatakse Ühendkuningriigi kodanike suhtes, ja nimetatud riigid kohaldavad neid.

(4) Lepingu, mis käsitleb korda, mida kohaldatakse Islandi, Liechtensteini Vürstiriigi, Norra Kuningriigi ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vahel pärast Ühendkuningriigi väljaastumist Euroopa Liidust ning Ühendkuningriigi taganemist EMP lepingust ja muudest lepingutest, mida kohaldatakse Ühendkuningriigi ja EMP EFTA riikide vahel tulenevalt Ühendkuningriigi kuulumisest Euroopa Liitu (edaspidi „eraldumist käsitlev leping“), artiklis 32 on sätestatud, et eraldumist käsitleva lepingu teise osa III jaotise sätteid kohaldatakse liidu kodanike suhtes, eeldusel et liit on sõlminud vastavad lepingud Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigiga, mida kohaldatakse EMP EFTA riikide kodanike suhtes, ning EMP EFTA riikidega, mida kohaldatakse Ühendkuningriigi kodanike suhtes, ja kohaldab neid.

[4] EÜT L 305, 30.11.1994, lk 6.
[5] EÜT L 1, 3.1.1994, lk 3.
[6] ELT L 29, 31.1.2020, lk 7.

(5) Seepärast on vaja ette näha nende Ühendkuningriigi kodanike, kodakondsuseta isikute ja pagulaste, samuti nende pereliikmete ja ülalpidamisel olnud isikute sotsiaalkindlustusõiguste vastastikune kaitse, kes üleminekuperioodi lõpuks on või on olnud piiriüleses olukorras, mis hõlmab samaaegselt üht või mitut Euroopa Majanduspiirkonna lepingu osalist ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriiki.

(6) EMP ühiskomitees võetav liidu seisukoht peaks seega põhinema käesoleva otsuse lisas esitatud EMP ühiskomitee otsuse eelnõul,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Liidu nimel EMP ühiskomitees võetav seisukoht EMP lepingu VI lisa „Sotsiaalkindlustus“ muutmise ettepaneku suhtes põhineb käesolevale otsusele lisatud EMP ühiskomitee otsuse eelnõul.

Artikkel 2

Käesolev otsus jõustub selle vastuvõtmise kuupäeval.

Brüssel,

Nõukogu nimel
eesistuja